

Ενημερωτικό Δελτίο ΕΛΨΕ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2020, Νο. 38

Στο Δελτίο Αυτό...

- Χαιρετισμός της Προέδρου της ΕΛΨΕ
- Σημείωμα των Υπευθύνων Σύνταξης
- Για το Δελτίο
- Covid-19 και Συνέδρια της Εταιρείας
- Επαγγελματικά Δικαιώματα
- Οι Σημειώσεις του Τυπογράφου
- Κλάδος Ψυχολογίας της Δημιουργικότητας & της Τέχνης
- Κλάδος Αναπτυξιακής Ψυχολογίας
- Κλάδος Γνωστικής Ψυχολογίας
- Κλάδος Κλινικής Ψυχολογίας & Ψυχολογίας της Υγείας
- Κλάδος Συμβουλευτικής Ψυχολογίας
- Συνεπιμέλεια Παιδιών σε περιπτώσεις Διαζυγίου
- Νέα Μέλη της Εταιρείας

τάσεων και ιδεών για την ενίσχυση των δράσεων της ΕΛΨΕ προς την κοινότητα. Από όλους διατυπώθηκε η επιθυμία για την περιοδική συνέχιση αυτών των τηλε-συναντήσεων, καθώς εκτιμήθηκε η πρακτικότητα και η συμβολή τους. Τα καλά της τεχνολογίας, να τα λέμε κι αυτά...

Στη διάρκεια της καραντίνας, η ΕΛΨΕ ήταν παρούσα...ήταν το σχόλιο που ακούστηκε από πολλά μέλη που συμμετείχαν στην τηλε-συνάντηση, και που μας γέμισε χαρά αλλά και μεγαλύτερη ευθύνη για το νέο ρόλο που άρχισε να παίζει η εταιρεία μας στο επιστημονικό και το κοινωνικό γίγνεσθαι της χώρας, ιδιαίτερα στους δύσκολους καιρούς που ζούμε.

Καθώς ενέσκηψε η κρίση της πανδημίας και μας έκλεισε «μέσα», προσπαθήσαμε να βγάλουμε την ΕΛΨΕ προς τα «έξω», μέσα από μια σειρά δράσεων που αναπτύσσονταν καθώς εξελισσόταν και η κρίση. Αρχίσαμε με μερικά σύντομα κείμενα για την αντιμετώπιση της κρίσης και των διαφόρων πτυχών της (π.χ., σκέψεις /συμβουλές για τα μέτρα και τις νέες συνθήκες που επιβάλλει η εξάπλωση του Κορωνοϊού, για τη μετάβαση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, για τις ψυχολογικές επιπτώσεις της καραντίνας εν όψει της γιορτής του Πάσχα). Προχωρήσαμε στη δημιουργία ειδικής ενότητας στην ιστοσελίδα μας (<https://elpse.com/category/covid-19/>) όπου αναρτάται χρήσιμο υλικό για τη διαχείριση της κρίσης. Η ενότητα τροφοδοτείται με υλικό που παράγεται από τους Κλάδους της ΕΛΨΕ, έγκριτους επιστημονικούς φορείς ή εταιρείες και ερευνητικά Εργαστήρια της Ελλάδας ή του εξωτερικού και απευθύνεται σε γονείς, εκπαιδευτικούς, μαθητές, ή το ευρύ κοινό.

Το επόμενο βήμα ήταν η διοργάνωση δύο ιστοδιαλέξεων, στις οποίες επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους—μέλη της ΕΛΨΕ—μοιράστηκαν τη γνώση και την εμπειρία τους με το κοινό που τις παρακολούθησε (πάνω από 100 άτομα σε καθεμία).

Χαιρετισμός της Προέδρου της ΕΛΨΕ

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Φέτος συμπληρώνονται 30 χρόνια από την ίδρυση της ΕΛΨΕ. Υπό κανονικές συνθήκες, θα το γιορτάζαμε με δημόσιες εκδηλώσεις, συναντήσεις των μελών μας, αγκαλιές και φιλιά...Καθώς η πανδημία μας τα στέρησε όλα αυτά, οργανώσαμε μια τηλε-συνάντηση, το Σάββατο 13 Ιουνίου 2020, για να τιμήσουμε την ιστορία της εταιρείας μας και, κυρίως, για να στρέψουμε τη ματιά στο μέλλον. Ήταν η πρώτη τηλε-συνάντηση της ΕΛΨΕ (ιστορικό γεγονός κι αυτό!), όπου παραβρέθηκαν περίπου 40 μέλη. Στόχος της συνάντησης ήταν η μεταξύ μας επικοινωνία (που τόσο μας έλειπε τη φετινή χρονιά...) και η σύμπραξη των δυνάμεων, προ-

Ακολούθησε η δημιουργία καναλιού στο YouTube (https://www.youtube.com/channel/UC8uSF_NImfR-FlsigwCYn0A) όπου μπορεί κανείς να βρει τις ιστοδιαλέξεις και άλλο οπτικοακουστικό υλικό, όπως το τηλεοπτικό σποτ που δημιουργήσαμε για να προβάλλουμε το έργο της ΕΛΨΕ στο ευρύ κοινό. Μετά την έγκριση από το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο, το σποτ προβλήθηκε ως κοινωνική διαφήμιση σε πολλά ραδιοτηλεοπτικά μέσα στο διάστημα από 10/6 ως 10/7 (και θα προβληθεί ξανά τον Οκτώβριο). Τα σχόλια όσων το είδαν ήταν πολύ θετικά και ενίσχυσαν την υποχρέωση της κοινωνικής παρέμβασης της ΕΛΨΕ σε σημαντικά θέματα, με στόχο την ενημέρωση, την ευαισθητοποίηση ή/και τη συμβουλευτική. Αυτή απορρέει και από το Καταστατικό της εταιρείας και συνάδει με το προφίλ των ομόλογων, ακαδημαϊκού χαρακτήρα ξένων εταιρειών.

Στην υποχρέωση αυτή ανταποκρίθηκαν μέλη των κλάδων μας και εκπόνησαν κείμενα παρέμβασης σε γεγονότα και ζητήματα της επικαιρότητας, τα οποία στοχεύουν στην διατύπωση επιστημονικά τεκμηριωμένης άποψης και θέσης για θέματα που αφορούν σε ψυχολογικές πλευρές της κοινωνικής ζωής. Έτσι, δημοσιεύτηκε ένα κείμενο σχετικά με τη συνεχιζόμενη παραβίαση της ιδιωτικότητας και των προσωπικών δεδομένων ανηλίκων και ενηλίκων από τα ΜΜΕ (από μέλη

του κλάδου Αναπτυξιακής Ψυχολογίας) και ένα κείμενο για τη συνεπιμέλεια των παιδιών σε περίπτωση διαζυγίου των γονέων (από μέλη του κλάδου Κλινικής Ψυχολογίας και Ψυχολογίας της Υγείας).

Στο ίδιο διάστημα, πολλά μέλη ενεργοποιήθηκαν γνωστοποιώντας μας τις ιδέες και τις προτάσεις τους, παρέχοντας ανατροφοδότηση και εκδηλώνοντας τη διαθεσιμότητά τους να συμβάλουν στην κοινή προσπάθεια. Νέες δράσεις σχεδιάζονται στο άμεσο μέλλον από τα μέλη μας. Όπως πάντα, **προσβλέπουμε στην σύμπραξη περισσότερων μελών, και ειδικά των νεότερων που θα τις εμπλουτίσουν με τη γνώση, το νεοτερισμό και την φρεσκάδα τους.** Η ΕΛΨΕ είναι το βήμα μέσα από το οποίο η ακαδημαϊκή και ερευνητική δραστηριότητα της ψυχολογικής μας κοινότητας μπορεί να αγγίξει την κοινωνία. Ας το τιμήσουμε!

Χρόνια πολλά, λοιπόν, στην ΕΛΨΕ με την ευχή να είναι πάντοτε παρούσα, δραστήρια και χρήσιμη στην ελληνική κοινωνία! Εύχομαι σε όλες και όλους καλή ακαδημαϊκή χρονιά, με δύναμη και σοφία ώστε να ανταποκριθούμε στις ιδιαίτερες προσκλήσεις των καιρών μας!

Η Πρόεδρος

Μαρία Πλατσίδου

[Πίσω στα Περιεχόμενα](#)

Σημείωμα των Υπευθύνων Σύνταξης

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Καλωσορίσατε σε ένα ακόμη Ενημερωτικό Δελτίο της ΕΛΨΕ. Όπως τόνισε και η Πρόεδρος της Εταιρείας, καθηγήτρια Μαρία Πλατσίδου, στο εισαγωγικό της σημείωμα, η ΕΛΨΕ ήταν παρούσα και στη νέα πραγματικότητα που ζούμε λόγω της πανδημίας του COVID-19. Από τη μία είχαμε ακυρώσεις ή αναβολές συνεδρίων, από την άλλη υπήρξε μια ουσιαστική παρουσία της Εταιρείας μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και μαζικής επικοινωνίας. Με την ευκαιρία να θυμήσουμε πως στο διαδικτυακό τόπο της Εταιρείας υπάρχει **ειδική ενότητα** με θεματολογία για τον COVID-19.

Λόγω της πανδημίας ήταν περιορισμένες οι δραστηριότητες πολλών κλάδων της Εταιρείας. Όμως με χαρά σας μεταφέρουμε νέα από τον πρόσφατα ιδρυθέντα Κλάδο Ψυχολογίας της Δημιουργικότητας και της Τέχνης. Επίσης, θα βρείτε και νέα από διακρίσεις μελών άλλων κλάδων της ΕΛΨΕ.

Στην προ-κορωνοϊού πραγματικότητα, η ΕΛΨΕ σε συνεργασία με τον ΣΕΨ είχαν από κοινού διαμαρτυρηθεί για την επαγγελματική ισοδυναμία και τα επαγγελματικά δικαιώματα των κατόχων τριετών τίτλων σπουδών Ψυχολογίας. Μπορείτε να διαβάσετε τη σχετική ανακοίνωση στη συνέχεια του δελτίου.

Με την ευκαιρία της νέας ακαδημαϊκής χρονιάς σας ευχόμαστε υγεία, ασφάλεια, δημιουργικότητα.

Οι Επιμελητές του Δελτίου

Γιάννης Δημάκος & Αμάντα Φιλιππάτου

[Πίσω στα Περιεχόμενα](#)

Covid-19 και Συνέδρια της Εταιρείας

Λόγω της πανδημίας που βιώνουμε από το Μάρτιο 2020, των περιοριστικών μέτρων που επεβλήθηκαν, αλλά και της αβεβαιότητας που εξακολουθεί να υφίσταται σχετικά με τις μαζικές συγκεντρώσεις ατόμων, όλα τα κλαδικά συνέδρια που ήταν προγραμματισμένα να γίνουν το 2020 ακυρώθηκαν ή αναβλήθηκαν. Επίσης, το προγραμματισμένο για τον Απρίλιο 2021 Πανελλήνιο Συνέδριο της Εταιρείας μετατέθηκε. Πιο συγκεκριμένα:

- Το **18ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας** της ΕΛΨΕ μετατίθεται κατά ένα ημερολογιακό έτος. Όπως εξήγησε ο συνάδελφος Πάνος Κορδούτης, Πρόεδρος του Συνεδρίου, σε επιστολή του:

«Με περίσκεψη και λύπη, εκφράζουμε την πρόθεσή μας να μεταθέσουμε τη διεξαγωγή του 18ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας της ΕΛ.Ψ.Ε. κατά ένα ημερολογιακό έτος (προτεινόμενη ημερομηνία Μάιος του 2022).

Η πανδημία δεν έχει ακόμη αποσοβηθεί και πιθανολογείται σοβαρά η επίτασή της περί το τέλος του έτους. Το γεγονός αυτό εμπνέει ανησυχία και επιφυλακτικότητα στους εν δυνάμει συνέδρους και στους προσκεκλημένους ομιλητές μας. Και εμείς, από τη δική μας πλευρά, διστάζουμε να αναλάβουμε την ευθύνη της διοργάνωσης μιας πολυπληθούς, διά ζώσης, συνάντησης. Με δεδομένα τα τωρινά υγειονομικά μέτρα ασφάλειας, και με το φόβο ότι αυτά δεν θα αρθούν το επερχόμενο μακρό διάστημα, θεωρούμε ότι η διοργάνωση ενός τόσο μεγάλου συνεδρίου, με την τήρηση π.χ. μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης στις αίθουσες, θα ήταν πρακτικά δυσχερές και οικονομικά ασύμφορη. Υπό αυτές τις συνθήκες, θεωρούμε ότι είναι ακόμη επισφαλής και θα είναι ατελέσφορη η δημοσιοποίηση πρόσκλησης προς το ενδιαφερόμενο κοινό για τον Απρίλιο του 2021, όπως είχε αρχικά προγραμματιστεί, καθώς προσκρούει στη γενικευμένη αδυναμία να πειστούμε ότι έχουμε επιστρέψει στην κανονικότητα.

Επίσης, δεν γνωρίζουμε ακόμα τις οικονομικές συνέπειες της πανδημίας. Η περιρρέουσα ανασφάλεια, όμως, έχει επηρεάσει αρνητικά τους χορηγούς που έχουμε εξασφαλίσει, αλλά και εκείνους που έχουν εκδηλώσει το ενδιαφέρον τους να ενισχύσουν το Συνέδριο.»

- Το **3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Σχολικής Ψυχολογίας** (Πρόεδρος: Καθηγήτρια Ελευθερία Γωνίδα) αναβάλλεται λόγω κορωνοϊού και δεν θα διεξαχθεί στις 27–29 Νοεμβρίου 2020. Οι νέες ημερομηνίες διεξαγωγής του Συνεδρίου είναι 14–17 Οκτωβρίου 2021. Το Συνέδριο διοργανώνεται με τη συνεργασία του Τμήματος Ψυχολογίας του ΑΠΘ στο Κέντρο Διάδοσης Ερευνητικών Αποτελεσμάτων ΑΠΘ.
- Το **5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Κλάδου Γνωστι-**

κής Ψυχολογίας & 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο του Κλάδου Νευροψυχολογίας ακυρώθηκε. Το κοινό συνέδριο των Κλάδων ήταν προγραμματισμένο να διεξαχθεί στις 25–27 Μαΐου 2020 στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Αρχικά, το συνέδριο αναβλήθηκε για τις 15–17 Σεπτεμβρίου του 2020. Τελικώς όμως, οι συνθήκες που διαμορφώθηκαν λόγω της πανδημίας του SARS-COV-2 και οι αυστηροί κανονισμοί που εφαρμόζονται σε μεγάλες συγκεντρώσεις οδήγησαν τους Προέδρους στη δύσκολη απόφαση να ακυρώσουν οριστικά το συνέδριο.

Πρόεδροι του Συνεδρίου ήταν η Ειρήνη Σκοπελίτη από το Πανεπιστήμιο Πατρών, που εκπροσωπούσε τον Κλάδο της Γνωστικής Ψυχολογίας και ο Λάμπρος Μεσσήνης από το Πανεπιστήμιο Πατρών που εκπροσωπούσε τον Κλάδο της Νευροψυχολογίας. Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής ήταν η Ζωή Μπαμπλέκου από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και τα μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής ήταν συνάδελφοι από Πανεπιστήμια της Ελλάδας και της Κύπρου. Η Οργανωτική Επιτροπή συγκροτήθηκε από συναδέλφους σε Πανεπιστήμια της Ελλάδας και Πρόεδρός της ήταν ο Γιάννης Δημάκος από το Πανεπιστήμιο Πατρών.

- Η Οργανωτική Επιτροπή του **1ου Πανελληνίου Συνεδρίου Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας** αποφάσισε την αναβολή της διεξαγωγής του συνεδρίου. Υπενθυμίζεται ότι το συνέδριο είχε προγραμματιστεί αρχικά να πραγματοποιηθεί στις 13–14 Μαρτίου 2020 και μετατέθηκε για τις 9–10 Οκτωβρίου 2020 εξαιτίας των μέτρων που ελήφθησαν από την κυβέρνηση για την προστασία από τη διασπορά της πανδημίας COVID-19. Ωστόσο, οι τρέχουσες εξελίξεις διαμορφώνουν ένα περιβάλλον εξαιρετικής αστάθειας και αβεβαιότητας, ώστε να μην είναι δυνατή η οργάνωση μιας επιστημονικής εκδήλωσης στο βάθος χρόνου των επόμενων αρκετών μηνών.

Πρόθεση της Οργανωτικής Επιτροπής και του κλάδου Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας είναι να διεξαχθεί το συνέδριο με φυσική παρουσία των συμμετεχόντων όταν οι συνθήκες το επιτρέψουν. Για τον σκοπό αυτό θα υπάρξει νέα ανακοίνωση αμέσως μόλις κάτι τέτοιο καταστεί εφικτό. Ευχαριστούμε τις/τους συναδέλφους που εκδήλωσαν ενδιαφέ-

ρον να παρακολουθήσουν το συνέδριο ή/και να συμμετάσχουν με προφορική ανακοίνωση και εκφράζουμε τη λύπη μας για την αναστάτωση που προκλήθηκε. Ανανεώνουμε το ραντεβού μας όταν θα έχουν εξασφαλιστεί όλες οι προϋποθέσεις για την απρόσκοπτη και ασφαλή διεξαγωγή του συνεδρίου.

- Εκτιμώντας τις φετινές αντίξοες συνθήκες λειτουργίας των ακαδημαϊκών και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, αλλά και την αλλαγή των δεδομένων που επιφέρει η συγκυρία της πανδημίας, κρίθηκε σκόπιμη η μετάθεση του 8ου Πανελληνίου Συνεδρίου Συμβουλευτικής Ψυχολογίας & 3ου Πα-

νελληνίου Συνεδρίου Θετικής Ψυχολογίας για τον Νοέμβριο του 2021.

Οι πρόεδροι του συνεδρίου, Φιλία Ίσαρη (εκ μέρους του κλάδου Συμβουλευτικής Ψυχολογίας) και Αναστάσιος Σταλίκας (εκ μέρους του κλάδου της Θετικής Ψυχολογίας) σας προσκαλούν λοιπόν, στις νέες ημερομηνίες (4–7 Νοεμβρίου 2021) του συνεδρίου, εκεί όπου οι ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ θα εμπεριέχουν τις ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ για αυτήν την εμπειρία, και θα ορίσουν τις ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ της επόμενης μέρας.

[Πίσω στα Περιεχόμενα](#)

Επαγγελματικά Δικαιώματα

ΕΛΨΕ & ΣΕΨ

Ανακοίνωση της Εθνικής Επιτροπής Ψυχολογίας

Σχετικά με την Επαγγελματική Ισοδυναμία Τίτλου Ψυχολογίας και Επαγγελματικών Προσόντων Ψυχολόγου σε κατόχους τίτλων τριετών σπουδών – Bachelor

Η Εθνική Επιτροπή Ψυχολογίας, την οποία έχουν συστήσει ο Σύλλογος Ελλήνων Ψυχολόγων–Σ.Ε.Ψ. (επαγγελματικός σύλλογος) και η Ελληνική Ψυχολογική Εταιρεία–ΕΛ.Ψ.Ε. (επιστημονική εταιρεία), που εκπροσωπούν την Ψυχολογία στην Ελλάδα, διαμαρτύρεται για την επαναφορά στον Ν. 4635/ΦΕΚ.167/30-10-2019 σε ισχύ άρθρων (Π.Δ. 38/2010 & Κοινοτική Οδηγία 36/2005) τα οποία αποδίδουν επαγγελματική ισοδυναμία και επαγγελματικά προσόντα σε κατόχους τίτλων τριετών ακαδημαϊκών σπουδών – Bachelor, και μάλιστα σε αντίθεση με το γράμμα και το πνεύμα της Κοινοτικής Οδηγίας αυτής (Κ.Ο. 36/2005), καθώς και με το άρθρο 50 του Ν. 4653/ΦΕΚ.12/24-1-2020, σύμφωνα με το οποίο δίνεται πλέον η δυνατότητα και σε πτυχιούχους Ψυχολογίας τριετούς φοίτησης να διοριστούν στη δημόσια εκπαίδευση.

Συγκεκριμένα, οι νέες διατάξεις προβλέπουν ότι οι κάτοχοι τίτλων τριετών σπουδών - Bachelor, οι οποίοι δεν έχουν αποκτήσει άδεια ασκήσεως επαγγέλματος ψυχολόγου σε άλλο κράτος-μέλος (α) κατόπιν εξέτασης με γραπτή δοκιμασία, θα μπορούν να αποκτήσουν βεβαίωση επαγγελματικής ισοδυναμίας τίτλου Ψυχολογίας, εφόσον υπάρχουν ουσιώδεις διαφορές μεταξύ του Προγράμματος Σπουδών που παρακολούθησε ο αιτών και του αντίστοιχου Προγράμματος Σπουδών της ημεδαπής και (β) με επιπλέον πρακτική άσκηση, έως τρία χρόνια, θα αποκτήσουν βεβαίωση επαγγελματικών προσόντων Ψυχολόγου, εφόσον η εκπαίδευση που απαιτείται στην Ελλάδα αφορά τομείς γνώσεων ουσιωδώς διαφορετικούς από εκείνους που καλύπτονται από τη βεβαίωση επάρκειας ή τον τίτλο εκπαίδευσης που διαθέτει ο αιτών. Οι βεβαιώσεις ισοτιμίας και προσόντων οδηγούν στην έκδοση από τις Περιφέρειες Βεβαίωσης Άσκησης Επαγγέλματος Ψυχολόγου.

Μαρία Πλατσίδου (ΕΛΨΕ) και Βασιλική Μπουκουβάλα (ΣΕΨ) συνυπογράφουν την κοινή διαμαρτυρία

Η Εθνική Επιτροπή Ψυχολογίας θεωρεί ότι οι ανωτέρω διατάξεις υποβαθμίζουν τόσο τις ακαδημαϊκές σπουδές των ελληνικών πανεπιστημιακών Τμημάτων Ψυχολογίας όσο και την επάρκεια των επαγγελματιών Ψυχολόγων. Οι λόγοι είναι οι ακόλουθοι:

1. Οι τριετείς σπουδές επιπέδου Bachelor εξισώνονται ουσιαστικά με τις τετραετείς σπουδές Ψυχολογίας των ελληνικών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων. Η γραπτή δοκιμασία, που προβλέπεται, δεν μπορεί να καλύψει τη διαφορά στις γνώσεις και δεξιότητες που αποκτούνται κατά τη διάρκεια ενός έτους σπουδών.
2. Η επιβολή των αντισταθμιστικών μέτρων για την αναγνώριση επαγγελματικής ισοδυναμίας ή/και επαγγελματικών προσόντων Ψυχολόγου επαφίεται στην κρίση του Αυτοτελούς Τμήματος Εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας (Α.Τ.Ε.Ε.Ν). Υπό αυτή την έννοια, ο υπήκοος κράτους –μέλους ή και τρίτης χώρας θα μπορεί να αποκτήσει αναγνώριση επαγγελματικής ισοδυναμίας ή/και επαγγελματικών προσόντων βάσει τίτλου σπουδών τριετούς διάρκειας. Όμως ο τίτλος σπουδών στην Ψυχολογία αποτελεί ακαδημαϊκό τίτλο και δεν μπορεί να αποδίδεται μόνο βάσει αυτού η επαγγελματική ισοδυναμία τίτλου Ψυχολόγου και τα επαγγελματικά προσόντα Ψυχολόγου.
3. Με βάση το αρθ. 50 του ν. 4653/ΦΕΚ.12/24-1-2020 για το διορισμό στη δημόσια εκπαίδευση παρακάμπτεται η προϋπόθεση της αναγνώρισης ακαδημαϊκής ισοτιμίας και αντιστοιχίας των τίτλων σπουδών, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα σε κατόχους τίτλων σπουδών Ψυχολογίας τριετούς φοίτησης της αλλοδαπής και της ημεδαπής (Κολέγια) να μπορούν να διοριστούν στο δημόσιο.
4. Σε καμία ευρωπαϊκή χώρα δεν αποκτούν οι κάτοχοι τριετών τίτλων σπουδών στη Ψυχολογία – Bachelor το δικαίωμα άσκησης του επαγγέλματος του Ψυχολόγου. Οι κάτοχοι τριετών τίτλων σπουδών Ψυχολογίας – Bachelor Βρετανικών Πανεπιστημίων, δεν αποκτούν το δικαίωμα άσκησης του επαγγέλματος του Ψυχολόγου, για το οποίο απαιτούνται πολύ περισσότερα ακαδημαϊκά και επαγγελματικά προσόντα.
5. Η νομοθεσία αυτή, όπως και η παλαιότερη, έχουν δημιουργήσει ήδη στη χώρα μας επαγγελματίες Ψυχολόγους δύο ταχυτήτων. Αυτούς με τα πλήρη προσόντα που απαιτεί η ελληνική νομοθεσία και εκείνους με ελλιπή προσόντα, που επαγγελματοποιεί η νέα νομοθεσία. Ως εκ τούτου, επειδή το επάγγελμα του Ψυχολόγου συγκαταλέγεται στα επαγγέλματα Υγείας, η ελλιπής κατάρτιση των επαγγελματιών αυτών εγκυμονεί κινδύνους για τη Δημόσια Υγεία.
6. Εφόσον κάτοχοι τίτλων με τρία έτη σπουδών στη Ψυχολογία – Bachelor θα μπορούν να αποκτήσουν το δικαίωμα άσκησης του επαγγέλματος του Ψυχολόγου στην Ελλάδα, θα έχουν, εν συνεχεία, τη δυνατότητα να αναζητήσουν, με τα ελλιπή αυτά προσόντα, εργασία Ψυχολόγου και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες,

όπου η Βεβαίωση Άσκησης Επαγγέλματος Ψυχολόγου χορηγείται μόνο μετά από πέντε έτη ακαδημαϊκών σπουδών και ένα χρόνο πρακτικής άσκησης.

Η Εθνική Επιτροπή Ψυχολογίας ζητά από την Πολιτεία

στον τομέα της επαγγελματικής εφαρμογής της Ψυχολογίας, η χώρα μας να εναρμονιστεί με τις άλλες ευρωπαϊκές νομοθεσίες. Ως εκ τούτου, προτείνει τα παρακάτω:

- Δεν νοούνται επαγγελματικά δικαιώματα Ψυχολόγου σε κατόχους τίτλων τριετούς διάρκειας σπουδών και φοίτησης – Bachelor.
- Οι κάτοχοι τίτλων σπουδών τριετούς διάρκειας-Bachelor να αποκτούν μόνο τα επαγγελματικά δικαιώματα που αντιστοιχούν στον συγκεκριμένο τίτλο στη χώρα του Πανεπιστημίου που φοίτησαν.
- Είναι αναγκαία πλέον η αναθεώρηση των κριτηρίων, που ισχύουν έως σήμερα για την απόκτηση Βεβαίωσης Άσκησης Επαγγέλματος Ψυχολόγου και να αντιστοιχηθούν τα κριτήρια με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, τα οποία απαιτούν πενταετούς διάρκειας σπουδές στην Ψυχολογία, περιλαμβάνοντας βασικό πτυχίο, μεταπτυχιακό τίτλο και πρακτική άσκηση τουλάχιστον ενός έτους υπό εποπτεία Ψυχολόγου.
- Τα ανωτέρω ακαδημαϊκά και επαγγελματικά κριτήρια θα πρέπει να ισχύουν για όλους τους τύπους της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, δηλαδή τόσο για τη δημόσια όσο και για την ιδιωτική, όπως ισχύουν σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο
της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας
Η Πρόεδρος

Μαρία Πλατσίδου

Για το Διοικητικό Συμβούλιο
του Συλλόγου Ελλήνων Ψυχολόγων
Η Πρόεδρος

Βασιλική Μπουκουβάλα

[Πίσω στα Περιεχόμενα](#)

Οι σημειώσεις του τυπογράφου

‘Το ενημερωτικό δελτίο της ΕΛΨΕ στοιχειοθετήθηκε με το σύστημα $\text{X}_{\text{L}}\text{A}_{\text{T}}\text{E}_{\text{X}}$ σε γραμματοσειρά GFS Didot της Εταιρείας Ελληνικών Τυπογραφικών Στοιχείων (<http://www.greekfontsociety-gfs.gr>). Η γραμματοσειρά του τίτλου του Δελτίου και των επιμέρους ενοτήτων των άρθρων του Δελτίου ονομάζεται Κέρκης και προέρχεται από το Τμήμα Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Αιγαίου (<http://myria.math.aegean.gr/kerkis/>). Η ιδιαίτερη γραμματοσειρά του τίτλου κάθε άρθρου είναι ψηφιακή αναπαραγωγή της ιδιόχειρης γραφής του μεγάλου Έλληνα ποιητή Κωνσταντίνου Καβάφη. Η αναπαραγωγή έγινε με πρωτοβουλία του Ιδρύματος Ωνάση που διαθέτει ολόκληρο το αρχείο του ποιητή. Η γραμματοσειρά είναι ελεύθερη προς χρήση και διατίθεται εδώ: <http://www.onassis.org/el/initiatives/cavafy-archive/cavafy-script>.

[Πίσω στα Περιεχόμενα](#)

Κλάδος Ψυχολογίας της Δημιουργικότητας & της Τέχνης

Συντονιστές: Κατερίνα Γκαρή & Μάριος Πουρκός

Στο προηγούμενο τεύχος νο. 37 είχαμε ανακοινώσει την ίδρυση του νέου κλάδου της Εταιρείας με τον προσωρινό τίτλο: «Ψυχολογία της Δημιουργικής Σκέψης & της Καλλιτεχνικής Έκφρασης». Μετά από ζυμώσεις και συζητήσεις των ιδρυτικών μελών του κλάδου, προέκυψε ο νέος τίτλος και το παρακάτω κείμενο.

Η Ψυχολογία της Δημιουργικότητας και της Τέχνης έχει διεπιστημονικό, καθώς και διακλαδικό χαρακτήρα εντός της επιστήμης της Ψυχολογίας, από θεωρητική και εμπειρική άποψη. Περιλαμβάνει τόσο τη μελέτη των ψυχολογικών και ψυχοπαιδαγωγικών διαστάσεων της δημιουργικότητας και της καινοτομίας, όσο και των ψυχολογικών και ψυχοπαιδαγωγικών διαδικασιών αισθητικής-καλλιτεχνικής εμπειρίας, μέσω της πρόσληψης, της φαντασίας, της δημιουργίας και έκφρασης, της απόλαυσης και εκτίμησης, σε όλες τις μορφές τους.

Ειδικότερα, το ενδιαφέρον του Κλάδου εστιάζει σε τέσσερα αλληλένδετα επίπεδα μελέτης:

- στη δημιουργικότητα και στην τέχνη ως μια σύνθετη αλληλεπίδραση μεταξύ
 - του ατόμου,
 - ποικίλων διεργασιών και διαδικασιών στο αντιληπτικό, βιωματικό, γνωστικό, συγκινησιακό, μαθησιακό, παρωθητικό, και κοινωνικο-πολιτισμικό επίπεδο, και
 - του εκάστοτε παραγόμενου δημιουργικού, καινοτόμου ή/και αισθητικού-καλλιτεχνικού έργου,
- στις διαδικασίες πρόσληψης, απόλαυσης και εκτίμησης ενός έργου τέχνης ή μιας δημιουργίας,
- στις μαθησιακές, ψυχοπαιδαγωγικές και επιτελεστικές διαστάσεις της καλλιτεχνικής-αισθητικής εμπειρίας, καθώς και του μεθοδολογικού σχεδιασμού και αξιολόγησης ψυχοπαιδαγωγικών και ψυχολογικών-συμβουλευτικών παρεμβάσεων ενίσχυσης, υποστήριξης και ανάπτυξης κάθε μορφής δημιουργικότητας, καινοτομίας και τέχνης, μέσα και έξω από το σύστημα της εκπαίδευσης, και
- στην υποστήριξη και ενδυνάμωση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας τόσο στο γενικό πληθυσμό, όσο και σε άτομα με εξαιρετική δημιουργικότητα, χαρισματικότητα ή/και ταλέντο, επιδιώκοντας την προσωπική ανάπτυξη και αυτογνωσία, καθώς και τη βελτιστοποίηση της ψυχικής υγείας, ευημερίας και ποιότητας ζωής.

[Πίσω στα Περιεχόμενα](#)

Κλάδος Αναπτυξιακής Ψυχολογίας

Συντονίστριες: Φάννυ Μπονώτη & Μαρία Μαρχοδημητράκη

Διακρίσεις Μελών

Ο ομότιμος καθηγητής Ανδρέας Δημητρίου εκλέχθηκε Πρόεδρος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. Η Κυπριακή Ακαδημία ιδρύθηκε πρόσφατα εντός του 2019, στα πρότυπα των Εθνικών Ακαδημιών που υπάρχουν στις πλείστες χώρες, και έχει τη δομή της Ακαδημίας Αθηνών. Με την ίδρυση της ολοκληρώνεται η ακαδημαϊκή πυραμίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

[Πίσω στα Περιεχόμενα](#)

Κλάδος Γνωστικής Ψυχολογίας

Συντονίστριες: Ειρήνη Σκοπελίτη & Νατάσσα Κυριακοπούλου

Επόμενο Συνέδριο του Κλάδου

Είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας ενημερώσουμε ότι ο Κλάδος Γνωστικής Ψυχολογίας της ΕΛΨΕ και το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης θα αναλάβουν τη διοργάνωση του βου Πανελληνίου Συνεδρίου Γνωστικής Ψυχολογίας.

Διακρίσεις Μελών

Η κα Στέλλα Βοσνιάδου, ομότιμη καθηγήτρια Γνωστικής Ψυχολογίας του τμήματος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης του ΕΚΠΑ και Strategic Professor στη Σχολή Εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο του Flinders στην Αυστραλία, εκλέχτηκε Τιμώμενο Μέλος της Εταιρείας Γνωσιακής Επιστήμης (Cognitive Science Society) για το έτος 2020 (<https://cognitivesciencesociety.org/society-awards/>).

Τα Τιμώμενα Μέλη της εταιρείας είναι επιστήμονες με άριστο ερευνητικό έργο το οποίο έχει σημαντική επίδραση στην κοινότητα της Γνωσιακής Επιστήμης. Το έργο των Τιμώμενων Μελών για το οποίο λαμβάνουν διάκριση ενδέχεται να είναι είτε διεπιστημονικό είτε εστιασμένο σε ένα επιστημονικό πεδίο. Σε κάθε περίπτωση όμως η επίδρασή του στο χώρο της Γνωσιακής Επιστήμης είναι σημαντική. Τέλος στα Τιμώμενα Μέλη, πέραν όλων των άλλων, αναγνωρίζεται η επαγγελματική τους ακεραιότητα. Η συγκεκριμένη διάκριση είναι πολύ τιμητική δεδομένου ότι ο ίδιος τίτλος έχει απονεμηθεί σε διακεκριμένους επιστήμονες του χώρου, όπως ο Ned Block, ο John Bransford η Susan Carey, ο Noam Chomsky, η Janet Fodor, ο Philip Johnson-Laird, ο Daniel Kahneman, η Elizabeth Spelke, κ.α..

Στην κ. Στέλλα Βοσνιάδου απονεμήθηκε το ποσό του μισού εκατομμυρίου δολαρίων Αυστραλίας από το Συμβούλιο Έρευνας της Αυστραλίας για το πιο διακεκριμένο πρόγραμμα βασικής έρευνας (Discovery Program). Σκοπός του προγράμματος είναι η διερεύνηση μεθόδων ενίσχυσης των εκπαιδευτικών, ώστε να εμπλέξουν γνωστικά τους μαθητές τους σε STEM τάξεις.

[Πίσω στα Περιεχόμενα](#)

Κλάδος Κλινικής Ψυχολογίας & Ψυχολογίας της Υγείας

Συντονιστές: Ηλίας Κουρκούτας & Βασιλική Γιωτσίδα

Διακρίσεις/Δραστηριότητες μελών

1. Η κα. Ευγενία Γεωργαντά εκλέχτηκε, από τον Μάιο 2019, Γραμματέας μελών της Ομοσπονδίας Υπαρξιακών Θεραπευτών Ευρώπης (FETE- Federation of Existential Therapy in Europe).
2. Η κα. Ευγενία Γεωργαντά προτάθηκε για το βραβείο Charlotte and Karl Buhler Award του παραρτήματος της Ανθρωπιστικής Ψυχολογίας (Division 32) της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας (APA), τον Νοέμβριο 2018.

[Πίσω στα Περιεχόμενα](#)

Κλάδος Συμβουλευτικής Ψυχολογίας

Συντονίστριες: Κάλλια Κουνενού & Φιλία Ίσαρη

Διακρίσεις Μελών του Κλάδου

Η Φιλία Ίσαρη (ΕΚΠΑ) εξελέγη μέλος του Board of Governors of the European Branch of the American Counseling Association (EB-ACA) για την περίοδο 2020-2022.

Ειδικό Τεύχος

Οι κ.κ. Μαλικιώση-Λοΐζου (ΕΚΠΑ) και Ρότσικα (ΕΚΠΑ) επιμελήθηκαν το ειδικό τεύχος των κλάδων Συμβουλευτικής και Κλινικής Ψυχολογίας για το περιοδικό ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ. Το ειδικό τεύχος με τίτλο «Η θεραπευτική σχέση στην Κλινική και Συμβουλευτική Ψυχολογία» είναι υπό έκδοση. Παρουσιάζονται κατά κύριο λόγο ομιλίες που έγιναν στο πλαίσιο Επιστημονικής Ημερίδας που συνδιοργάνωσαν οι κλάδοι της Κλινικής και Συμβουλευτικής Ψυχολογίας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας (ΕΛΨΕ) με τον ίδιο τίτλο.

[Πίσω στα Περιεχόμενα](#)

Συνεπιμέλεια Παιδιών σε περίπτωση Διαζυγίου

Κλάδος Κλινικής Ψυχολογίας & Ψυχολογίας της Υγείας

Ο Κλάδος Κλινικής Ψυχολογίας και Ψυχολογίας της Υγείας της Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας, έχοντας μελετήσει τα σχετικά επιστημονικά δεδομένα για την ανατροφή των παιδιών από έναν ή και τους δύο γονείς σε περίπτωση διαζυγίου των τελευταίων, συνέταξε το ακόλουθο κείμενο. Στο κείμενο αυτό συνοψίζονται τα ερευνητικά ευρήματα και διατυπώνονται οι θέσεις και οι προτάσεις της ΕΛΨΕ στο ζήτημα της συνεπιμέλειας των παιδιών, με την πρόθεση να συμβάλουμε στην επίκαιρη συζήτηση με αφορμή την επικείμενη αλλαγή της νομοθεσίας.

Η επεξεργασία του κειμένου έγινε από τους συνεδέλφους: Ηλία Ε. Κουρκούτα, Τέσση Τσαμπαρλή, Βίκυ Γιωτσίδη. Άρθρα και κείμενα τους εστειλαν τα μέλη του κλάδου Ντιάνα Χαρίλα, Άννα Καλτσούδα και Αριστονίκη Θεοδοσίου-Τρυφωνίδου.

Συνεπιμέλεια: βασικά δεδομένα και προτάσεις

Η σύγχρονη έρευνα συνολικά (βλ. μετα-ανάλυση των Sand et al., 2017) αναδεικνύει τον χωρισμό των γονέων ως παράγοντα υψηλού κινδύνου για την ψυχική υγεία των παιδιών, ειδικά όταν προηγείται ή έπεται μια συγκρουσιακή σχέση. Μέλημα της πολιτείας και των ειδικών είναι να προστατέψουν τα παιδιά από μελλοντικές συγκρούσεις και αρνητικές εμπειρίες, μέσα από

πρακτικές που εκπηγάζουν από ένα επαρκές και βασισμένο στην επιστημονική τεκμηρίωση νομοθετικό πλαίσιο, αλλά κυρίως με βάση τις δομές υποστήριξης και την επάρκεια των υπηρεσιών ψυχικής υγείας καθώς και την εμπλοκή μέσω διαμεσολάβησης επιστημόνων με την κατάλληλη εκπαίδευση.

Ένα από τα βασικά διακυβεύματα, πηγή στρες και πεδίο συγκρούσεων είναι η ανάληψη της επιμέλειας. Σε αυτό το κείμενο αναπτύσσεται μια συζήτηση σε σχέση

με τα θέματα της κοινής επιμέλειας και τα οφέλη της συν-επιμέλειας ως βασικό δικαίωμα και των δυο γονέων αλλά κυρίως ως δικαίωμα των παιδιών, ανεξαρτήτως φύλου, όπως επεσήμανε και στο τελευταίο συνέδριο της International Council on Shared Parenting (ICSP) ο Ned Holstein (2019), πρόεδρος της Εθνικής Ομοσπονδίας Γονέων των Η.Π.Α.

Στην Ελλάδα και στην Κύπρο, η ανάθεση της επιμέλειας των παιδιών στον έναν γονέα συνήθως ταυ-

τίζεται με την ανάθεσή του στην μητέρα, ιδιαίτερα αν το παιδί είναι μικρότερο των 12 ετών. Ωστόσο, δεν υπάρχουν επιστημονικές έρευνες που να αποδεικνύουν ότι το παιδί θα λάβει την καλύτερη δυνατή ανατροφή αν μεγαλώνει μόνον με την μητέρα του.

Η διατήρηση και ενίσχυση της σχέσης και με τους δυο γονείς θεωρείται βασικό κριτήριο για μια ισορροπημένη ανάπτυξη (Lamb, 2019) και αναφαίρετο δικαίωμα των παιδιών, με βάση τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τα ανθρώπινα Δικαιώματα (European Convention on Human Rights, βλ. φήφισμα 2079/2015) και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του Παιδιού (United Nations Convention on the Rights of the Child).

Παρά την κοινή αντίληψη της καλύτερης παροχής φροντίδας από τη μητέρα και των κινδύνων που διατρέχουν τα παιδιά, αν δεν υπάρχει αποκλειστική επιμέλεια από την μητέρα, μια πρόσφατη έρευνα στις ηλικίες 3-5 ετών, έδειξε ότι η συνθήκη συνεπιμέλειας (οριζόμενη ως περίπου ίσο χρόνο με τον κάθε γονέα) δεν σχετίζεται με περισσότερα ψυχολογικά προβλήματα/ συμπτώματα στα παιδιά πρώιμης ηλικίας (3-5 ετών) (Bergstrom 2017). Αντίθετα, στην προσχολική ηλικία, η αποκλειστική επιμέλεια από έναν γονέα, ανεδείχθη σε στατιστικά σημαντικό παράγοντα που προβλέπει συναισθηματικά και συμπεριφορικά προβλήματα, σε σύγκριση με τη συνεπιμέλεια.

Άλλωστε, οι έρευνες της McIntosh και συνεργατών (2010) και της Tornello και συνεργατών (2013) που επεσήμαιναν κινδύνους με τη κοινή φυσική επιμέλεια μικρών παιδιών, έχουν πλήρως καταρριφθεί στην έκθεση Warshak, ως μεθοδολογικά μη έγκυρες, αλλά και για αλλοίωση και παραπλανητική χρήση δεδομένων από άλλου είδους

έρευνες, σε σχέση με τα βρέφη και τα νήπια που κοιμούνται εναλλάξ στο σπίτι της μητέρας και του πατέρα. Η έκθεση Warshak¹ (2014) (169 σελίδων) αποδομεί με συστηματικό τρόπο και απορρίπτει όλα τα δεδομένα σχετικά με τους κινδύνους της συνεπιμέλειας για τα πολύ μικρά παιδιά, με βάση, κυρίως τις μεθοδολογικές ανακρίβειες των εργασιών των McIntosh και συνεργατών (2010) και της Tornello και συνεργατών (2013), υποδεικνύοντας ότι τα συμπεράσματα βασίζονται σε ιδεολογικές μεροληψίες (biases), παρά σε ακριβή επιστημονικά δεδομένα (βλ. Franklin, 2016).

Από την άλλη μεριά, οι πλέον πρόσφατες έρευνες αναδεικνύουν την ιδιαίτερη συμβολή του πατέρα αλλά και του κάθε γονέα ξεχωριστά στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών, όταν συλλειτουργούν και συμμετέχουν ενεργά στην ανατροφή, σε ένα σχετικά μη συγκρουσιακό πλαίσιο (Fernandes, 2019). Η αποκοπή από την πατρική φιγούρα σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό ενέχει κινδύνους για μη ολοκληρωμένη ανάπτυξη, εφόσον μειώνονται στο ελάχιστο οι αλληλεπιδράσεις με τον γονέα του άλλου φύλου (Amato & Dorius, 2010· East, Jackson & O'Brien, 2006· Κουρκούτσας, 2001).

Άλλωστε έρευνες στο εξωτερικό σε φοιτητές διαζευγμένων γονέων έχουν δείξει, ότι οι νέοι, σε ποσοστό 48%, θα προτιμούσαν να είχαν περάσει ίσο χρόνο, και με τους δύο γονείς. (Fabricius & Hall, 2000).

Συνολικά, η σύγχρονη έρευνα ανατρέπει «το παλαιότερο μοντέλο προσέγγισης/ θεωρήσης» της «μητρικής σχέσης με το παιδί, ως κυρίαρχης και μοναδικής» (δηλαδή, τη θεωρία περί «βιοκοινωνικής υπεροχής» της μητέρας στην ανατροφή των παιδιών) και επισημαίνει την απαίτηση για ομαλοποίηση/ εξισορρόπηση των σχέσεων μέσα από σύγχρονες πρακτικές, με την υποστή-

ριξη της νομοθεσίας και την διαμεσολάβηση των ειδικών (Holstein, 2019).

Σύμφωνα με τη Ψυχοδυναμική θεωρία, ένας θεμελιώδης μηχανισμός συγκρότησης του ψυχισμού είναι η «εσωτερίκευση» ενός συνεργατικού γονικού μοντέλου (ζεύγους) και η δημιουργία σταθερών εσωτερικών αναπαραστάσεων, μέσω της ταύτισης με τους γονείς, που θέτουν τα όρια των γενεών και διασφαλίζουν την ταυτότητα του παιδιού, ως κοινωνικό υποκείμενο.

Η ασύμμετρη συμμετοχή των γονέων στην καθημερινή/ βιωματική ανατροφή του παιδιού ή ο αποκλεισμός (σκόπιμος ή μη) του ενός (συνήθως του πατέρα) και, κυρίως, η εχθρική /συγκρουσιακή σχέση που συχνά αναπτύσσεται μεταξύ τους δημιουργεί «ρήγμα» στον ψυχισμό του παιδιού που όχι μόνο φτωχοποιεί σε πολλά επίπεδα (γνωστικό, συναισθηματικό, κοινωνικό) την λειτουργία του, αλλά, εν δυνάμει, συνιστά, σε συνδυασμό και με άλλους παράγοντες, ένα σοβαρό τραύμα (Britton, 2004· Morgan, 2005· Phares, 2013).

Εδώ και πολλές δεκαετίες, η κλινική ψυχανάλυση ανέδειξε τον ιδιαίτερο, «συμβολικό» ρόλο του πατέρα στην αναγνώριση της γυναικείας ταυτότητας καθώς και την συμβολή του στην «ψυχοποίηση» (mentalization), δηλαδή, στο να καταστούν τα παιδιά κοινωνικά υποκείμενα που θα αναπτύξουν τις βασικές αναπαραστάσεις εαυτού καθώς και ικανότητες σύνδεσης με τον άλλον, ώστε στο μέλλον να εκπληρώσουν επαρκώς τον γονικό τους ρόλο (Davies & Eagle, 2013. Κουρκούτσας, 2009).

Ζητήματα που αφορούν το σύστημα της αποκλειστικής επιμέλειας και της συνεπιμέλειας

Η απόδοση αποκλειστικής επιμέλειας στη μητέρα βασίζεται, μεταξύ άλλων, στη «βιοκοινωνική

¹Warshak's article Social Science and Parenting Plans for Young Children: A Consensus Report, was published by the American Psychological Association in the Journal Psychology, Public Policy, and Law. The article summarized research on different child custody arrangements after divorce, recommending shared parenting in the vast majority of cases. Warshak's conclusions were endorsed by 110 other researchers and practitioners, many of whom held prominent academic and research positions.

ανωτερότητα της μητέρας», τουλάχιστον μέχρι την νηπιακή ηλικία, όρος αόριστος και μη τεκμηριωμένος επιστημονικά.

Το σύστημα της αποκλειστικής επιμέλειας αναθέτει την ανατροφή του παιδιού στον έναν γονέα, αποκλείοντας, άμεσα, τον άλλον γονέα από όλες τις σημαντικές αποφάσεις για τη ζωή του παιδιού (τόπος κατοικίας, εκπαίδευση, υγεία). Ο άλλος γονέας, συχνά, εξαναγκάζεται σε εισαγγελικές παραγγελίες προκειμένου να λάβει γνώση σημαντικών θεμάτων (όπως αυτό της υγείας του παιδιού, κλπ.), με σημαντική συνήθως επιβάρυνση της σχέσης των γονέων και, αναπόφευκτα, και της ψυχολογίας του παιδιού (Fabricius et al., 2010).

Το σύστημα της αποκλειστικής επιμέλειας, όπως εφαρμόζεται στην Ελλάδα, συνεπάγεται, τυπικά, επικοινωνία του μη έχοντος την επιμέλεια γονέα με τα παιδιά με 2 διανυκτερεύσεις το μήνα, 1 εβδομάδα Χριστούγεννα/Πάσχα και 2-3 εβδομάδες το καλοκαίρι. Η επικοινωνία των παιδιών με τον μη έχοντα την επιμέλεια ορίζεται ως δικαίωμα του γονέα και όχι του παιδιού, όπως θα έπρεπε. Το παιδί έχει ανάγκη και τους δύο γονείς του σε επαρκή χρόνο. Οι σύγχρονες μελέτες προσδιορίζουν τον χρόνο αυτό σε όχι λιγότερο από 35% του χρόνου του παιδιού (διανυκτερεύσεις και χρόνος, τόσο στην καθημερινότητα όσο και στις διακοπές) (Braver & Lamb 2018). Με βάση τα πραγματικά δεδομένα, ο χρόνος που αποδίδουν τα δικαστήρια στον μη έχοντα την επιμέλεια γονέα φαίνεται να υπολείπεται πολύ του συστημένου από τη σύγχρονη επιστημονική βιβλιογραφία.

Βάση αυτών των αποφάσεων είναι η αποδοχή της «ανωτερότητας» της μητρότητας στην ανατροφή του παιδιού, με περιορισμό του ρόλου του πατέρα. Όμως, το συμφέρον και δικαίωμα του παιδιού, όπως ήδη έχουμε υποστηρίξει, είναι να ανατρέφεται και από τους δύο γονείς και η πολιτεία πρέπει να το διασφαλίσει. Όπως επιτάσσει και το ψήφι-

σμα 2079/2015 του Συμβουλίου της Ευρώπης, η αφαίρεση επιμέλειας θα πρέπει να ορίζεται μόνο σε περιπτώσεις προφανούς ακαταλληλότητας (παραμέληση, κλπ) και όχι με βάση το φύλο του γονέα.

Με βάση έναν μεγάλο αριθμό ερευνών, τα παιδιά που ζούσαν υπό κοινή επιμέλεια αντιμετώπιζαν λιγότερα ψυχοσωματικά προβλήματα σε σχέση με αυτά που ζούσαν, ως επί το πλείστον ή αποκλειστικά, με έναν γονέα (Bergström 2015).

Τα παιδιά των οποίων οι πατέρες ζουν πιο κοντά παρουσιάζουν λιγότερα προβλήματα στη συμπεριφορά και είναι πιο δημοφιλή από τα παιδιά των οποίων οι πατέρες ζουν μακριά (Viry, 2014).

Η έρευνα πάνω στην αντιπαράθεση των γονέων που καταλήγει σε συναίνεση υποδεικνύει ότι τα παιδιά θα έχουν λιγότερες δυσκολίες σε επίπεδο συμπεριφοράς, λιγότερα προβλήματα που σχετίζονται με την υπερκινητικότητα και γενικά λιγότερες δυσκολίες στην κοινωνική επαφή με τους συνομηλικούς τους. Η συνεπιμέλεια ως κατάσταση διαμοιρασμού των ευθυνών θεωρείται ότι βοηθά τους γονείς να εκπληρώσουν πολύ καλύτερα τους ρόλους τους, ενώ συγχρόνως δίνει την δυνατότητα στο παιδί να αντιλαμβάνεται και να βιώνει ένα είδος ισότητας στην σχέση τους, που συναισθηματικά επιτρέπει πιο υγιείς ταυτίσεις και με τους δυο γονείς, ανεξαρτήτου φύλου, κάτι που θεωρείται σήμερα ως συμβολή σε μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα (στην κοινή γλώσσα: σύζευξη του «αρσενικού» και «θηλυκού» στοιχείου») (βλ., Samuels, 2016).

Αναπόφευκτα, και αυτό το έχει δείξει και η έρευνα (βλ., Parkinson, 2010), η ομαλοποίηση των σχέσεων συνιστά μια αδιαμφισβήτητη παράμετρο διασφάλισης ενός σταθερού πλαισίου ανατροφής του παιδιού, ενώ η απόδοση αποκλειστικής επιμέλειας στον έναν γονέα δημιουργεί συνθήκες κινδύνου, στο βαθμό που ο έχων την επιμέλεια γονέας δεν νοιώθει απαραίτητα την υποχρέωση να ομαλοποιήσει ή να φροντίσει την

σχέση με τον άλλον γονέα.

Στις περιπτώσεις σύγκρουσης ή έντονων διαφωνιών και προστριβών (λόγω αρνητικού συναισθηματικού φορτίου του διαζυγίου), μπορεί να προτείνεται η υποχρεωτική διαμεσολάβηση από ψυχολόγο ή επιστήμονα ψυχικής υγείας, με τεκμηριωμένη κατάρτιση και εμπειρία σε ανάλογα πεδία. Έχει παρατηρηθεί ότι, συχνά, οι συγκρούσεις εντείνονται και οι «παθολογικές» άμυνες ισχυροποιούνται, όταν οι γονείς οχυρώνονται πίσω από νομικά επιχειρήματα με πολύ λίγα, στην ουσία, οφέλη για το παιδί, αλλά και στην προσπάθεια εκμετάλλευσης και κατάρτησης του Νόμου, κυρίως για επιβολή και «έκπτωση» του άλλου γονέα από το ρόλο του.

Είναι, άλλωστε, κλινικά και εμπειρικά τεκμηριωμένο ότι, στο βαθμό στον οποίο οι μητέρες προάγουν στα μάτια των παιδιών μια θετική εικόνα των πατεράδων, καθώς και στο βαθμό που προάγουν τις θετικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ πατέρων και παιδιών, τα παιδιά παρουσιάζουν υψηλότερη ικανότητα αυτοελέγχου και κοινωνικές δεξιότητες (Meuwissen & Carlson, 2015), συναισθηματική νοημοσύνη και ικανότητες σύνδεσης με τον άλλον, καθώς και υψηλότερα επίπεδα συναισθηματικής ασφάλειας και αυτοπεποίθησης (Carr, 2013. Fox, Nordquist & Billen 2015. Grossmann & Grossmann, 2019. Phares, 2013) και υψηλότερη προστασία από τη θυματοποίηση (Papadaki & Giovazolias, 2015).

Αντίστοιχα, είναι σημαντικό και οι πατέρες να προάγουν μια θετική εικόνα για τη μητέρα στα παιδιά τους, ώστε το «γονικό ζεύγος», παρά τις όποιες μεταξύ τους διαφορές, να ενσωματώνεται αμέριστα και ομαλά στον ψυχισμό του παιδιού (Carr, 2013. Fox et al., 2015. Eizirik, 2015).

Αντίθετα, όταν ο ένας γονέας διατηρεί στον «λόγο» του (discourse) και επιβάλλει μια αρνητική εικόνα ή μιλάει με θυμό και απογοήτευση για τον άλλο γονέα στα παιδιά, αυτά εμφανίζουν

υψηλότερα συμπτώματα άγχους και κατάθλιψης (Carr, 2013). Επίσης, οι γονείς που αντιτίθενται τακτικά στις αποφάσεις του άλλου γονέα στην παρουσία του παιδιού μπορεί, να του προκαλέσουν δυσκολίες στην οικοδόμηση της εμπιστοσύνης στον εαυτό του (με την ενστάλαξη αρνητικών συναισθημάτων), καθώς και στο αίσθημα προσωπικής ταυτότητας, καθώς το παιδί δεν βιώνει ολοκληρωμένη την σχέση με τον άλλον γονέα (Carr, 2013. Κουρκούτας, 2001. Murray, 2015).

Όπως δείχνει και η εμπειρία από το εξωτερικό, η υιοθέτηση και επικράτηση, εν αρχή νομικά και σταδιακά και κοινωνικά/ πολιτισμικά, ενός μοντέλου συνεπιμέλειας (τόσο με την έννοια της νομικής ισότητας, δηλαδή με κοινές και αδιάσπαστες γονικές ευθύνες, όσο και με την έννοια του ίσου χρόνου με κάθε γονέα) με την αντίστοιχη διαμεσολάβηση μπορεί να μειώσει τις «τεχνητές» εντάσεις ή τις εγωιστικές/εκδικητικές τάσεις του ενός γονέα προς τον άλλον και τη «χρήση» της επιμέλειας» του παιδιού ως οργάνου επιβολής και συναισθηματικής «τιμωρίας» του άλλου γονέα (εργαλειοποίηση του δικαιώματος της αποκλειστικής γονικής επιμέλειας εις βάρος του άλλου γονέα, κάτι που αντιτίθεται σε όλα τα επιστημονικά δεδομένα για την υγιή και ισορροπημένη ανάπτυξη του παιδιού).

Οι διαζευγμένοι πατέρες και οι κόρες τους

Όπως δείχνουν οι έρευνες, τα κορίτσια που έχουν μειωμένη και ανεπαρκή σχέση με τον πατέρα τους μετά το διαζύγιο εμφανίζουν ως έφηβες μεγαλύτερη πιθανότητα να έχουν πρόωρες σεξουαλικές σχέσεις, υψηλά ποσοστά ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης και μωρά εκτός γάμου, σε σχέση με τα κορίτσια που διατηρούν στενές σχέσεις με τους πατέρες τους (Nielsen, 2011). Επιπλέον εμφανίζουν συχνότερα χαμηλές επιδόσεις στο σχολείο, εγκαταλείπουν τη φοίτηση στο γυμνάσιο, δεν συνεχίζουν τις σπουδές

στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, παρουνισιάζουν αντικοινωνική και παραβατική συμπεριφορά, έχουν μειωμένη αυτό-εικόνα και κάνουν κατάχρηση ναρκωτικών και αλκοόλ, ακόμη και αν δεν ζουν σε φτωχές κοινότητες (Nielsen, 2011). Τέλος, έχουν περισσότερα συναισθηματικά και ψυχολογικά προβλήματα και είναι πολύ πιθανό να εμφανίσουν κατάθλιψη, συγκριτικά με τα κορίτσια που έχουν στενές και συνεχείς σχέσεις με τους πατέρες τους μετά το διαζύγιο. Αντίθετα, οι κόρες που έχουν μια στενή, συνεχιζόμενη σχέση με τον πατέρα τους μετά το διαζύγιο των γονέων τους έχουν γενικότερα οφέλη για την υγεία τους (Nielsen, 2011).

Ως προς την φυσική εγγύτητα του παιδιού με τον πατέρα, εμπειρικά στοιχεία δείχνουν ότι η κοινωνικό-συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών ωφελείται διπλά από την εγγύτητα των πατέρων, μια και τα κοντινά σπίτια μειώνουν την επίδραση από τον γονικό χωρισμό και αρνητικότητα. Με τη σειρά τους, οι διαφωνίες και οι συγκρούσεις αυξάνουν το άγχος, την αναστάτωση και την ανασφάλεια των παιδιών (Viry 2014).

Σε κάθε περίπτωση, μια σύγχρονη ανασκόπηση 27 μελετών έδειξε ότι τα παιδιά ωφελούνται σημαντικά από την συνεπιμέλεια (τόσο με την έννοια της νομικής ισότητας, δηλαδή, με κοινές και αδιάσπαστες γονικές ευθύνες όσο και, κυρίως, με την έννοια του ίσου χρόνου με κάθε γονέα), ακόμη και σε περίπτωση υψηλών επιπέδων σύγκρουσης μεταξύ των γονέων (Nielsen 2017).

Η πίεση που ασκείται στους γονείς μέσα από τη δικαστική διαμάχη οδηγεί συχνά σε αρνητικές και συναισθηματικά φορτισμένες στάσεις που εμπλέκουν τα συναισθήματα και τις ανάγκες του κάθε γονέα με την τύχη των παιδιών. Η απαίτηση από ένα παιδί να διαλέξει ανάμεσά τους είναι εξαιρετικά αθέμιτη. Ανάλογα με την ηλικία του παιδιού, όταν το παιδί πιέζεται (από το δικανικό σύστημα, από τους γονείς

του, ή από τον περίγυρο), μπορεί να εμπλακεί σε ένα παιγνίδι «συναισθηματικής διαστροφής», βιώνοντας αντικρουόμενα συναισθήματα και αδιέξοδα ως προς τη στάση του. Το να κληθεί ένα παιδί να επιλέξει μεταξύ των γονέων του που και οι δυο είναι επαρκείς στον γονικό τους ρόλο δεν ενδείκνυται. Υπό αυτή την έννοια, συστήνεται να δημιουργηθεί ένα νομοθετικό πλαίσιο που ενθαρρύνει τη «συμβουλευτική διαμεσολάβηση για τους γονείς», χωρίς την παρουσία των παιδιών, με αποκλειστικό στόχο την διαχείριση των συγκρούσεων.

Από την άλλη, σταθερότητα για την ανάπτυξη ενός παιδιού σημαίνει πρωτίστως η σταθερή παρουσία και ο ενεργός ρόλος και των δύο γονέων σε επαρκή χρόνο (τουλάχιστον 35% - ιδανικά, διαμοιρασμένο ισόποσα ανάμεσα στους δύο γονείς).

Ο ρόλος του πατέρα

Συνοπτικά, ο διακριτός ρόλος του πατέρα σε περιπτώσεις «φυσιολογικών», μη συγκρουσιακών σχέσεων και αλληλεπιδράσεων συμβάλλει θεωρητικά στην ανάπτυξη του παιδιού με τους ακόλουθους τρόπους (βλ. Amato & Dorius, 2010· Κουρκούτας, 2009· Lamb & Lewis, 2010· Murray, 2016· Pleck, 2010a, 2010b· Rohner & Veneziano, 2001):

- Μέσα από την ιδιαίτερη συμβολή του, ως το «τρίτο» πρόσωπο, πέρα από την συμβιωτική σχέση μητέρας-παιδιού, «ανοίγει ψυχικά» το παιδί προς τον άλλον και την κοινωνία ευρύτερα (συμβολικός κοινωνιοποιητικός ρόλος του πατέρα) (Murray, 2016).
- Διευκολύνει την ψυχοδιανοητική λειτουργία του παιδιού και την ικανότητα σκέψης με διαφορετικούς τρόπους, καθώς και την σχέση με το σώμα (την ψυχοσωματική ανάπτυξη), αφού, στις περιπτώσεις που ο πατέρας εμπλέκεται με ένα σταθερό τρόπο, προσφέρει μια διαφορετική

σωματική επαφή/εμπειρία στο παιδί από τον συχνά υπερβολικό εναγκαλισμό της σχέσης με την μητέρα, ανοίγοντας το παιδί σε νέου τύπου διαπροσωπική σχέση και εμπειρία (Davis & Eagle 2015).

- Πιο συγκεκριμένα, βοηθάει στη διαχείριση των συναισθημάτων και διαπροσωπικών ζητημάτων, προσφέροντας διαφορετικές στρατηγικές και συμπεριφορές, διασφαλίζοντας, παράλληλα, ένα αίσθημα κοινωνικής αυτοπεποίθησης.
- Στην αναγνώριση και αποδοχή της ταυτότητας του φύλου με διαφορετικό τρόπο στο αγόρι και στο κορίτσι, με το να ενθαρρύνει τα παιδιά να ενσωματώνουν μια νέα εικόνα σώματος και εαυτού, «επιτρέποντας» παράλληλα την πρόσβαση στην «σεξουαλικότητα» και στην σταδιακή ενηλικίωση

Πρέπει, επίσης, να επισημάνουμε ότι ο ρόλος του πατέρα έχει αλλάξει σημαντικά τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα και έχουν αρχίσει να γεφυρώνονται οι μεγάλες πολιτισμικές διαφορές σε σχέση με το εξωτερικό και τις σύγχρονες αντιλήψεις για τον γονικό ρόλο, με βάση μια ισότιμη εμπλοκή στην γονική πρακτική. Με άλλα λόγια, οι νέοι πατέρες στην Ελλάδα φαίνεται να εμπλέκονται περισσότερο στην ανατροφή των παιδιών τους, μεταξύ άλλων. Έτσι, σε πρόσφατη μελέτη του πανεπιστημίου Αιγαίου, το 73% των ερωτηθέντων στην Ελλάδα θεωρεί ότι ο πατέρας είναι εξίσου ικανός με τη μητέρα στην ανατροφή/επιμέλεια των παιδιών, ενώ το 86% πιστεύει ότι το κράτος πρέπει να θεσπίσει νόμους για τη συνεπιμέλεια²

Σύνοψη κάποιων βασικών δεδομένων

Θα ολοκληρώναμε με την παράθεση δεδομένων μια πρόσφατης έρευνας σε σχέση με τα οφέλη

της συνεπιμέλειας (τόσο με την έννοια της νομικής ισότητας, δηλαδή με κοινές και αδιάσπαστες γονικές ευθύνες, όσο και με την έννοια του κατ' ελάχιστο 35% - ιδανικά, ίσου- χρόνου με κάθε γονέα) με βάση την κλινική και ερευνητική εμπειρία 12 διεθνών ειδικών/πραγματογνομώνων (Braver & Lamb, 2017):

Τα ευεργετικά αποτελέσματα της συνεπιμέλειας είναι εμφανή σε ένα ευρύ φάσμα αξιολογήσεων που αφορούν την ψυχοσωματική λειτουργία (ευημερία) των παιδιών, που συμπεριλαμβάνουν (α) χαμηλότερα επίπεδα κατάθλιψης, άγχους και γενικότερα ψυχικής δυσφορίας, (β) χαμηλότερη επιθετικότητα και προβλήματα συμπεριφοράς, μειωμένη χρήση αλκοόλ και ουσιών, (γ) καλύτερη σχολική απόδοση και καλύτερη γνωστική ανάπτυξη, (δ) καλύτερη σωματική υγεία, ε) χαμηλότερα ποσοστά καπνίσματος και (στ) καλύτερες σχέσεις με πατέρες, μητέρες, γιαγιάδες και παππούδες.

Η συνθήκη συνεπιμέλειας, στην οποία οι γονείς έχουν κοινή νομική ευθύνη σχετικά με την ιατρική φροντίδα και τις αποφάσεις για την σχολική και θρησκευτική αγωγή το παιδιού, φαίνεται να έχει θετικές επιπτώσεις στην ευημερία των παιδιών, ανεξάρτητα από άλλους παράγοντες, ακόμα και όταν δεν συνοδεύεται από κοινή φυσική επιμέλεια/ίσο χρόνο (Gunnoe & Braver, 2001).

Η συμβολική αξία της συνεπιμέλειας (συνολικά για την αίσθηση της πραγματικότητας των σχέσεων μεταξύ ενηλίκων και ειδικά γονέων) είναι πολύ υψηλή, διότι δείχνει στο παιδί πόσο σημαντική είναι η συνεργασία και η κοινή εμπλοκή των δυο γονέων, ως μια βασική παράμετρος των ισότιμων δημοκρατικών και ωρίμων σχέσεων, και μεταφέρει το παράδειγμα μέσα από την εμπειρία αυτή, στοιχείο σημαντικό για τη διαμόρφωση του παιδιού σε ενήλικα που είναι κοινωνικά και συναισθηματικά λειτουργικός, εφόσον ακυρώνονται όλα τα αρνητικά συ-

ναισθηματικά φορτία.

Ακόμη, όμως, και στις περιπτώσεις γονικών συγκρούσεων, η έρευνα φαίνεται να υποστηρίζει τα θετικά αποτελέσματα της συνεπιμέλειας. Ο Nielsen (2017) εξέτασε 27 διαφορετικές μελέτες που δείχνουν ότι τα παιδιά ωφελήθηκαν σημαντικά από την κοινή επιμέλεια, ακόμα και όταν οι γονείς είχαν υψηλά επίπεδα συγκρουσιακών σχέσεων.

Η σύγκρουση συχνά αντιμετωπίζεται απλοϊκά ως αποτέλεσμα και δημιουργία και των δύο γονέων, αλλά λεπτομερείς ερευνητικές αναλύσεις δείχνουν ότι, στο ένα τρίτο τουλάχιστον των περιπτώσεων, ο ένας από τους δυο γονείς υποκινεί την αντιπαλότητα ή λειτουργεί με εχθρότητα, ενώ ο άλλος συνήθως «υποχωρεί» και επιδιώκει συμφιλίωση ή την συζυγική αρμονία (Kelly, 2003).

Καθώς η αφαίρεση επιμέλειας θα πρέπει να περιορίζεται σε ελάχιστες εξαιρετικές περιπτώσεις (βλ. ψήφισμα 2079/2015 του Συμβουλίου της Ευρώπης), οι επαγγελματίες επιστήμονες πρέπει να καθορίσουν εάν η σύγκρουση υποκινείται μονομερώς και να λαμβάνουν αναλόγως τις αποφάσεις σε σχέση με το πρόγραμμα γονικής μέριμνας, αλλά και να προβούν στα δέοντα, στο βαθμό του εφικτού, ώστε μέσα από την διαμεσολάβηση να επιτευχθεί ένας βαθμός επεξεργασίας των αρνητικών τάσεων και συναισθημάτων (Braver et al., 2011. Fox et al., 2015. Κουρκούτας, 2009). Σε αυτές τις περιπτώσεις, το συμφέρον του παιδιού προτάσσει τον γονέα που δεν προάγει την ένταση, αλλά και την συνεργασία μεταξύ γονέων.

Η ευθύνη για τη καλή λειτουργικότητα και συνεργασία των γονέων εναπόκειται στην επάρκεια των νομικών υπηρεσιών αλλά και στη δυνατότητα των ψυχολογικών δομών, όχι απλά ως φορείς διάγνωσης, αλλά ουσιαστικής εμπλοκής και διαμεσολάβησης (κάτι που πρέπει θεσμικά/ νομοθετικά

²International Conference Proceedings: Gender, Law and Institutions University of Cyprus, 2015, σελ. 173-199)).

να υποστηρίζεται και να προάγεται/ συστήνεται) (Fox et al., 2015. Parent et al., 2017). Πέρα από τον προστατευτικό/ ενισχυτικό ρόλο, οι πατέρες συμβάλλουν επίσης, με έναν ιδιαίτερο τρόπο, στην ανάπτυξη συμπτωμάτων και διαταραχών και στα αγόρια και στα κορίτσια (Thomassin & Suveg, 2014). Υπό αυτή την έννοια, όχι μόνο για την μητέρα, αλλά και για τον πατέρα είναι σημαντικό να δεχτεί «συμβουλευτική υποστήριξη», ώστε να διαχειριστεί καλύτερα το ρόλο και την στάση του/της απέναντι στα παιδιά (Phares, 2013).

Προβλήματα που προκύπτουν με την κοινή επιμέλεια:

1. Η περίπτωση που ο ένας εκ των 2 γονέων επιλέξει να μετακομίσει σε άλλη χώρα ή σε άλλη πόλη.
2. Η περίπτωση γονικής ανεπάρκειας του ενός εκ των δύο γονέων.

Εισηγήσεις

Τόπος κατοικίας του παιδιού. Ένας βασικός μηχανισμός αποξένωσης είναι η αλλαγή του τόπου διαμονής του παιδιού (Καλαϊτζάκης, 2020), ζήτημα το οποίο πρέπει να εξετάζεται πολύ προσεκτικά και από όλες τις πλευρές, πάντα με βάση το συμφέρον και το δικαίωμα του παιδιού που επιτάσσει την παρουσία και των δυο γονέων στη ζωή του, για ικανό χρόνο και με βάση μια λογική χωρική εγγύτητα.

Η πρόταση μεταβολής του τόπου κατοικίας του παιδιού από τον ένα γονέα από αυτόν της τελευταίας κοινής κατοικίας των γονέων κατά τρόπο που να δυσχεραίνει την επικοινωνία και άσκηση γονικών καθηκόντων από τον έτερο γονέα, πρέπει να εξετάζεται ενδελεχώς από τις δικαστικές υπηρεσίες.

Ίσο χρόνο του παιδιού με κάθε γονέα τόσο στις διακοπές όσο και στην καθημερινότητά του. Σε κάθε περίπτωση να διασφαλίζεται νομικά (θεσμικά), η συναπόφαση για

τα βασικά θέματα που αφορούν το παιδί (εκπαίδευση, υγεία, κλπ) μεταξύ των γονέων και να ισχύει ανεξαρτήτως του χρόνου που περνά το παιδί με τους γονείς του (π.χ. λόγω επαγγέλματος, ναυτικός, κλπ)

Ο θεσμός της συμβουλευτικής διαμεσολάβησης να θεσπιστεί και να ενισχυθεί κατά τρόπο που να βοηθά τους γονείς στη διαχείριση των συγκρούσεων και προς το συμφέρον του παιδιού που επιτάσσει την ανατροφή του και από τους δύο γονείς σε ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από έντονες συγκρούσεις.

Οι γονικές ευθύνες και δικαιώματα για τους γονείς των παιδιών να παραμένουν κοινές και αδιάσπαστες ανεξάρτητα από τη μεταξύ τους νομική σχέση, συνεπώς και μετά από διάσταση/χωρισμό (κοινή γονική μέριμνα/συνεπιμέλεια).

Η αφαίρεση επιμέλειας/γονικής επάρκειας, π.χ. σε περιπτώσεις παραμέλησης ανηλίκου (ψήφισμα 2079/2015 του Συμβουλίου της Ευρώπης), να περιοριστεί στο ελάχιστο (π.χ. παραμέληση ανηλίκου) και να μην βασίζεται στο φύλο του γονέα ή σε άλλη διάκριση. Στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να υποχρεούνται και οι 2 γονείς σε αξιολόγηση γονικής επάρκειας από μια διεπιστημονική επιτροπή που να αλλάζει συχνά (Fox et al., 2015, Parent et al., 2017).

Οι όροι της κοινής επιμέλειας να ανταποκρίνονται και να προσαρμόζονται στις ανάγκες του παιδιού κάθε δεδομένη στιγμή, να διασφαλίζουν μια ελάχιστη αχχογόνα μετάβαση από το ένα περιβάλλον στο άλλο, να υποστηρίζουν και να διευκολύνουν την ανάγκη του παιδιού να επικοινωνήσει με τον απόντα γονέα, χωρίς να το επιβαρύνουν με σύνθετους προγραμματισμούς.

Η έρευνα δείχνει ότι οι γονείς πρέπει να διαθέτουν τους πόρους για να υποστηρίξουν τις απαιτήσεις της κοινής επιμέλειας, όπως επαρκής οικονομική δυνατότητα, ευέλικτο ωράριο εργασίας, κοντινή απόσταση με τον άλλο γονέα, φιλόξενο περιβάλλον για το παιδί. Πρέ-

πει, κατά συνέπεια να διασφαλίζεται και η οικονομική και συμβουλευτική ενίσχυση των πλέον κοινωνικά ή οικονομικά ευάλωτων γονέων.

Συμπεράσματα

Ως ακαδημαϊκοί, ερευνητές και κλινικοί της ψυχικής υγείας έχουμε πλήρη συνείδηση ότι οι διαφορές μεταξύ των γονέων σε σημαντικά και επιμέρους θέματα της ανατροφής των παιδιών, δεν επιλύονται, απαραίτητα, μέσω της δικαστικής οδού. Παράλληλα, τα αρνητικά συναισθήματα, τα οποία, συνήθως, υποβόσκουν σε περιπτώσεις χωρισμού είναι πιθανόν να δημιουργήσουν καταστάσεις έντασης και σύγκρουσης, εγκλωβίζοντας τους γονείς σε «ανελαστικές» θέσεις ή και «παθολογικές» αντιδράσεις, συγκαλυμμένες πίσω από νομικά επιχειρήματα.

Υπό αυτή την έννοια είναι σημαντικό το νομοθετικό πλαίσιο να δίνει τη δυνατότητα της συνεπιμέλειας, κυρίως, όμως, να ενθαρρύνει τη «συμβουλευτική διαμεσολάβηση για τους γονείς», με στόχο την διαχείριση των συγκρούσεων και την αποφυγή ακραίων αντιδράσεων που επιβαρύνουν την ψυχοσωματική λειτουργία των παιδιών. Έρευνες στην Αυστραλία έδειξαν ότι οι περισσότεροι γονείς είχαν χρησιμοποιήσει «άτυπους τρόπους» για να διαπραγματευτούν τις συνθήκες γονικής μέριμνας και παρέμειναν «γενικά ικανοποιημένοι» με τις συμφωνίες τους (Smyth et al., 2016).

Παρόλα αυτά, πολλοί γονείς δεν είναι σε θέση, χωρίς συμβουλευτική και ψυχοθεραπευτική πλαισίωση, να επεξεργαστούν τα συναισθηματικά φορτία και τις μεγάλες ματαιώσεις ή αντιδράσεις που δημιουργούνται από τις συνθήκες χωρισμού. Η ίδια έρευνα έδειξε ότι ένα μεγάλο μέρος των γονέων είχε χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες «οικογενειακής συμβουλευτικής υποστήριξης», παρά τις νομικές υπηρεσίες, για την επίλυση συγκρούσεων ή διαφωνιών (Smyth et al., 2016).

Έχουμε συνείδηση ότι οι Νόμοι δεν επιλύουν δια μαγείας τα περίπλοκα κοινωνικά ή οικογενειακά θέματα. Στην προκειμένη περίπτωση, γνωρίζουμε, επίσης, ότι πέρα από το Νομοθετικό πλαίσιο, είναι τα χαρακτηριστικά της οικογένειας (κοι-

νωνικά, ψυχολογικά, κοκ.) που παίζουν σημαντικό ρόλο στο τρόπο που οι γονείς θα διαχειριστούν τον χωρισμό και τον γονικό τους ρόλο απέναντι στα παιδιά (Smyth et al., 2016).

Είναι, όμως, σημαντικό να υπάρ-

χει ένα επαρκές νομοθετικό πλαίσιο που να οριοθετεί και να διασφαλίζει θεσμικά, με βάση την σύγχρονη έρευνα, τις συνθήκες διαμοιρασμού των οικογενειακών ευθυνών και της γονικής μέριμνας.

[Πίσω στα Περιεχόμενα](#)

Νέα Μέλη της Εταιρείας

Συνεχίζουμε και στο τεύχος την παρουσίαση νεών μελών της Εταιρείας μας και προσκαλούμε τα νέα μέλη να μας στείλουν ένα σύντομο βιογραφικό προς δημοσίευση στα επόμενα τεύχη του ΕΔ.

Παρίτσια Γερακοπούλου

Γεννήθηκα το 1975 στην Αθήνα και αποφοίτησα από το Τμήμα Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου το 1997. Το 2007 υποστήριξα στο ίδιο πανεπιστημιακό ίδρυμα, στο πεδίο της Κοινωνικής Ψυχολογίας και με επιβλέποντα καθηγητή τον Νικόλα Χρηστάκη, Διδακτορική Διατριβή με τίτλο «Ανάγνωση υπέρ-ηρωικών κόμικς και συγκρότηση της ταυτότητας στην ύστερη νεωτερικότητα». Το 2008 η μελέτη αυτή δημοσιεύτηκε από τις εκδόσεις «Πολύτροπον» με τίτλο «Παιδιά του Σούπερμαν: αφηγήσεις ζωής φανατικών αναγνωστών υπέρ-ηρωικών κόμικς».

Από το 2010 έως σήμερα είμαι διδάσκουσα στο Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών, αναλαμβάνοντας το μάθημα «Συγκρούσεις, Ταυτότητες, Πολιτισμός» στο ΠΜΣ με κατεύθυνση «Συγκρούσεις και Επικοινωνία» (αυτοδύναμη διδασκαλία, 2010-2017) και το μάθημα «Μεθοδολογία Ποιοτικής Προσέγγισης και Μεικτοί Μεθοδολογικοί Σχεδιασμοί» (συνδιδασκαλία με την Ανθή Σιδηροπούλου, 2018-σήμερα). Από το 2017 είμαι Καθηγήτρια-Σύμβουλος (ΣΕΠ) στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, υπεύθυνη ηλεκτρονικού τμήματος στο ΜΠΣ «Επιστήμες της Αγωγής», στη θεματική ενότητα «Εξέλιξη του Παιδιού στο Κοινωνικό Περιβάλλον». Από το 2010 συνεργάζομαι ως σύμβουλος ποιοτικής έρευνας και εξωτερική συνεργάτις με το

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, την Ιατρική Σχολή Αθηνών, το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, το ΕΚΠΑ, καθώς και με διάφορα ερευνητικά ιδρύματα και πανεπιστήμια της Ευρώπης στο πλαίσιο της ανάπτυξης, διαχείρισης και υλοποίησης ευρωπαϊκών ερευνητικών προγραμμάτων.

Τα θεωρητικά και ερευνητικά μου ενδιαφέροντα εστιάζουν στην εξελικτική συγκρότηση της ψυχοκοινωνικής ταυτότητας σε σχέση με όψεις της πολιτισμικής κατανάλωσης στο περιβάλλον της μετανεωτερικότητας. Η προσέγγισή μου τοποθετείται στο σταυροδρόμι κοινωνικής ψυχολογίας, ψυχανάλυσης, πολιτισμικών σπουδών και σημειολογίας. Αυτός ήταν και ο τρόπος πραγμάτευσης διαφόρων ζητημάτων που επικαλούνται τη διεπιστημονική, θεωρητική και κριτική συζήτηση για την ταυτότητα και την αφηγηματική κατασκευή του εαυτού σε σχέση με την παραγωγή και χρήση προϊόντων της μαζικής κουλτούρας (κόμικς, τηλεοπτικές σειρές, μουσική, νεανικές κουλτούρες ευρύτερα...) σε μια σειρά δημοσιεύσεων (κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους, άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά) που συνέγραψα (συχνά σε συνεργασία με εκλεκτούς συνεργάτες) κατά την τελευταία δεκαετία.

Στέφανος Μαστροδεόδωρος

Ονομάζομαι Στέφανος Μαστροθεόδωρος και είμαι απόφοιτος Ψυχολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Μετά τις προπτυχιακές μου σπουδές παρακολούθησα και ολοκλήρωσα, ως υπότροφος του ΙΚΥ, το τριετές Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Κλινικής Ψυχολογίας του ιδίου Πανεπιστημίου, από όπου και απέκτησα το πρώτο διδακτορικό μου δίπλωμα τον Νοέμβριο 2015. Κατά τη

διάρκεια των διδακτορικών μου σπουδών υπήρξα υπότροφος του Ιδρύματος Ωνάση. Από τον Δεκέμβριο 2015 εργάζομαι ως ερευνητής στον Τομέα Κοινωνικών και Συμπεριφορικών Επιστημών, στο τμήμα Ερευνών Παιδιού και Εφήβου (Child and Adolescent Studies) του Πανεπιστημίου της Ουτρέχτης, στην Ολλανδία, όπου ολοκλήρωσα το δεύτερο διδακτορικό μου.

Το θέμα της πρώτης μου διατριβής ήταν η διαχρονική μελέτη των συσχετίσεων μεταξύ των διαστάσεων προσωπικής ταυτότητας, βάσει του μοντέλου του Κουν Λάουξ (Koen Luuyckx), και των διαστάσεων δεσμού (attachment anxiety and avoidance), σε

δείγμα μαθητών λυκείου. Το θέμα της δεύτερης διατριβής μου ήταν η διαχρονική μελέτη των αλλαγών στις σχέσεις γονέων-εφήβων κατά τη διάρκεια της εφηβείας. Μεταξύ άλλων, στην δεύτερη διατριβή μου

εκπόνησα μελέτες για τις επιπτώσεις των συγκρούσεων μεταξύ γονέων στις συγκρούσεις μεταξύ γονέων και εφήβων. Εφαρμόζοντας σύγχρονα στατιστικά μοντέλα στο ευρύτερο πλαίσιο των Μοντέλων Δομικών Εξισώσεων (Structural Equation Modeling), όπως τα Random-Intercept Cross-Lagged Panel Models και τα Dynamic Structural Equation Models, οι εργασίες αυτές έδειξαν ότι οι θεωρητικά προβλεπόμενες συσχετίσεις μεταξύ οικογενειακών υποσυστημάτων (π.χ., spillover hypothesis) περιγράφουν περισσότερο διαφορές μεταξύ οικογενειών (between-family differences), παρά διεργασίες που λαμβάνουν χώρα εντός οικογενειών (within-family processes). Έτσι, στο σύνολό τους οι εργασίες αυτές προτείνουν μια αναθεώρηση των θεωρητικών υποθέσεων σχετικά με τις δυναμικές συσχετίσεις μεταξύ οικογενειακών υποσυστημάτων.

Από τον Φεβρουάριο 2020 εργάζομαι σε ένα φιλόδοξο ερευνητικό πρόγραμμα, που μεταξύ άλλων αποσκοπεί να επεκτείνει τις προαναφερθείσες μελέτες με τη συμπερίληψη γενετικών πληροφοριών, όπως οι μονονουκλεοτιδικοί πολυμορφισμοί (Single-Nucleotide Polymorphisms – SNPs), και επιγενετικών χαρακτηριστικών, όπως η μεθυλίωση του DNA (DNA methylation), που πιθανώς εμπλέκονται στο πώς εξελίσσονται οι σχέσεις γονέων-εφήβων.

[Πίσω στα Περιεχόμενα](#)

